

ORD 2021, 7-9 juli, 2021

Invited Symposium i.s.m. de divisie ICT in Onderwijs & Opleiding

Digitale geletterdheid

Inleiding

In een publicatie uit 1990 gaf Hawkrigde vier verschillende rationales die beleidsmakers en onderzoekers gebruikten als legitimatie voor de integratie van ICT in het onderwijs. Twee daarvan, de pedagogische en de sociale rationale werden prominent gebruikt om de introductie van ICT in het primair en voortgezet onderwijs te legitimeren. De pedagogische rationale gaat over het inzetten van ICT om het leren te faciliteren. De sociale rationale wijst op het belang van het leren over ICT om goed te kunnen functioneren in de digitale samenleving; dit laatste wordt nu aangeduid met digitale geletterdheid. In dit symposium staat onderzoek naar digitale geletterdheid centraal. Vanaf eind jaren tachtig van de vorige eeuw is door IEA grootschalig internationaal onderzoek verricht naar ICT in het onderwijs. In de introductie van dit symposium gebruiken we dit internationale onderzoek als kapstok om belangrijke ontwikkelingen in het onderzoek in Nederland en Vlaanderen naar digitale geletterdheid te duiden. Vervolgens wordt in een drietal bijdragen ingegaan op de huidige stand van zaken in het onderzoek naar digitale geletterdheid. Het symposium wordt afgesloten met een blik op de toekomst.

Opzet van het symposium

Inleiding op het symposium: *Digitale geletterdheid, een terugblik. Joke Voogt, Universiteit van Amsterdam*

Stand van zaken:

- Digitale geletterdheid: definiëring en afbakening, *Eline Godaert, Universiteit Gent*
- Onderwijzen van digitale geletterdheid, *Anneke Smits, Hogeschool Windesheim*
- Meten van digitale geletterdheid, *Maaike Heitink, Universiteit Twente & Koen Aesaert, Universiteit Leuven*

Discussiebijdrage: *Digitale geletterdheid: een vooruitblik, Johan van Braak, Universiteit Gent*

Drie bijdragen

Wat is digitale geletterdheid: definiëring en afbakening

Eline Godaert, Universiteit Gent

Aan de term digitale geletterdheid (of verwante concepten die vaak als synoniem worden gebruikt zoals ICT-geletterdheid, technologische geletterdheid, ICT-competenties of digitale competenties) worden verschillende betekenissen toegekend. Deze bijdrage is gebaseerd op een systematische review van de onderzoeksliteratuur. Digitale geletterdheid wordt doorgaans omschreven als een geheel van competenties met als primair doel om te kunnen functioneren in onze informatiemaatschappij. Het is dus een overkoepelend concept voor de verschillende kennis, vaardigheden, houdingen en waarden die ermee gepaard gaan. Bij het ontwikkelen van meetinstrumenten wordt digitale geletterdheid echter vooral geoperationaliseerd in termen van vaardigheden en ligt de focus voornamelijk op de competentiegebieden 'informatie- en datageletterdheid', 'communicatie en samenwerking' en 'creatie van digitale inhoud'. In de literatuur blijven de competentiegebieden 'veiligheid' en 'probleemoplossing' tot op heden onderbelicht.

Onderwijzen van digitale geletterdheid

Anneke Smits, Hogeschool Windesheim

Er is geen consensus over wat digitale geletterdheid precies behelst (Voogt, Godaert, Aesaert, & van Braak, 2019). Veel literatuur over digitale geletterdheid betreft dan ook pogingen tot definitie van digitale geletterdheid. Onze kennis van de ontwikkeling van digitale geletterdheid is beperkt (Lazonder, Walraven, Gijlers, & Janssen, 2020) en er zijn weinig interventie-studies, die doorgaans deelaspecten van digitale geletterdheid betreffen. Vaak gaat het daarbij om kleinschalige case-studies (bijvoorbeeld Tecce DeCarlo, Grant, Lee, & Neuman, 2018). Toch is digitale geletterdheid in toenemende mate belangrijk op scholen en wordt steeds vaker gezocht naar manieren om leerlingen voor te bereiden op het functioneren in onze digitale maatschappij. In deze bijdrage worden op basis van de literatuur veelbelovende principes geformuleerd voor onderwijs in digitale geletterdheid. Daarbij wordt onder meer ingegaan op de rol van lezen en de relatie tussen begrijpend lezen en digitale geletterdheid.

Metten van digitale geletterdheid

Maaïke Heitink, Universiteit Twente, Koen Aesaert, Universiteit Leuven

Deze bijdrage biedt een overzicht van de belangrijkste resultaten van onderwijskundig onderzoek betreffende het meten van digitale geletterdheid van leerlingen in het primair en secundair onderwijs. Vanuit een toetsontwikkelingsperspectief zal worden ingegaan op de instrumenten die gebruikt worden om digitale geletterdheid te meten. Zowel indirecte metingen op basis van zelfperceptie als meer directe metingen zoals observaties en performance-based

toetsen komen aan bod. Vanuit een empirisch perspectief ligt de focus enerzijds op het beheersingsniveau in digitale geletterdheid van leerlingen. Anderzijds bieden we een overzicht van de belangrijkste leerling- (bijv. geslacht, ICT-ervaring), klas- (bijv. ICT-gebruik in de klas) en schoolkenmerken (bijv. ICT-beleidsplan) die helpen om verschillen in het beheersingsniveau van digitale geletterdheid te verklaren. We sluiten af met een vooruitblik aan de hand van de nationale peilingen over digitale geletterdheid die in Nederland en Vlaanderen worden georganiseerd in 2021 en 2022.

Referenties

- Tecce DeCarlo, M. J., Grant, A., Lee, V. J., & Neuman, D. (2018). Information and digital literacies in a kindergarten classroom: An I-LEARN Case Study. *Early Childhood Education Journal*, *46*(3), 265–275. <https://doi.org/10.1007/s10643-017-0857-7>
- Lazonder, A. W., Walraven, A., Gijlers, H., & Janssen, N. (2020). Longitudinal assessment of digital literacy in children: Findings from a large Dutch single-school study. *Computers and Education*, *143*, 103681. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103681>
- Voogt, J., Godaert, E., Aesaert, K., & Braak, J. Van. (2019). *Review digitale geletterdheid*. Zwolle/Gent: Hogeschool Windesheim/ Universiteit Gent.